धियसान त्रि॰ धि–धारणे वेदे बा॰ असानच् त्रिच्च । धारके "स त्वं न॰ इन्द्र धियसानः" ऋ॰५।३३।२ "धियसानः धारयन्" भा॰ ।

धियाम्पति पु॰ ६त॰ अलुक्समा॰ । बृहस्पतौ त्रिका॰ ।

धियायत् त्रि॰ई–कान्तौ (इच्छायाम्)शतृ यन् ३त॰ छान्दसः अलुक्समा॰ । कर्मण इच्छति "एष पुरू धियायते बृहते देवतातये" ऋ॰ ९।१५।२ "धियायते कर्मण इच्छते द्वितीयार्थे तृतीयायाः छान्दसोऽलुक्" भा॰ ।

धियायु त्रि॰धि–धारणे धीयते ज्ञायते अनया धि–बा॰ करणे श धिया तां प्रज्ञामात्मनः इच्छति क्यच् "क्यचश्छन्दसि" पा॰ उ॰ । आत्मनः प्रज्ञाकामशीले । "विप्रासो वा धियायवः" ऋ॰ १।८।६ ।

धियावसु त्रि॰धिया कर्मणा वसु यस्मात् वेदे अलुक्स॰। कर्मणा वसुनिमित्ते देवभेदे सरस्वतीरूपा देवतैव धियावसुः । "यत्तं वसु धियावसुः" ऋ॰१।३।१० "कर्महेतुधननिमित्तभूताया वागदेवतायास्तथाविधं धननिमित्तत्वमारण्यकाण्डे" "वाग्वै धियावसुः" श्रुत्या व्याख्यातम्" भा॰ ।

धिव प्रीणने गतौ च सक॰ स्वा॰ पर॰ सेट् इदित् सार्वधातुके धिः आदेशः । धिनोति अधिन्वीत् दिधिन्व । इदित् धिन्वन्ति ।"धान्यमसि धिनुहि देवान्" यजु॰१।२० "भर्गस्तद्धिन्वीं दधिरैर्धिनोमि" प्रबोधच॰ । "धिनोति नाशान् जलजेन पूजा" नैष॰ ।

धिष रवे जु॰ पर॰ अक॰ सेट् । दिधेष्टि अधेषीत् दिधेष । वैदिकोऽयम् । "क्षरीं चिद्यदि धिषा वेषि जनान्" ऋ॰ १।१७२।८ "धिषा यदि धिषणवन्तः सरण्यानृत्सदन्तो अद्रिमौशिजस्य गोहे" ऋ॰ ४।२१।६ ।

धिषण पु॰धृष्णोति धृष–"धृषेर्धिष च संज्ञायाम्"उणा॰क्यु । १बृहस्पतौ । धृष्णोत्यनया करणे ल्यु । २बुद्धौ स्त्री अमरः "पराय धिषणाभ्यः" ऋ॰ ९।५९।२ । "आर्य्यपुत्रार्य्य-धिषण ! प्राणनाथ ! शुभव्रत" काशीख॰ १० अ॰ । ३स्तुतौ ४वाचि ५पृथिव्याञ्च निघ॰ ६स्थाने च "तदा विकुण्ठधिषणात्तयोर्निपतमानयोः" भाग॰ ३।१६।२२ । "ये पार क्यं धिषणमधितिष्ठन्ति कश्मल प्रत्युत्तिष्ठेदिति ब्रूयुर्धर्मं ते न परं विदुः" भाग॰६।७।१२ ।

धिषणाधिप पु॰ ६त॰ । १वाक्पतौ सुराचार्य्ये मत्स्यपु॰

धिषण्य धिषणामिच्छति क्यच् छान्दसदीर्घाभावेऽलोपः आत्मनःस्तुतीच्छौ अक॰प॰सेट् । धिषण्यति अधिषण्यीत् "धिषा यदि धिषण्यन्तः" ऋ॰४।२१।६

धिष्ण्य न॰ धिष–अधृ॰ा॰ नि॰ । धिष्णप्रशब्दार्थे सुकृटः

धिष्णप्र न॰ धिष–"सानसिधर्णसीत्यादि" उणा॰ नि॰ । १स्थाने २गृहे ३नक्षत्रे च अमरः ४अग्नौ ५शक्रौ च पु॰ मेदि॰। ६शुक्राचार्य्ये । तत्र स्थाने "न भौमान्येव धिष्णप्राणि हित्वा ज्योतिर्मयाण्यपि" रघुः । "स्वर्गे लोके श्रवतां नास्ति धिष्णप्रम्" भा॰ मन्त्रा॰ ३ अ॰ । नक्षत्रे "भवन्त्यतीतधिष्णप्रानां भोगलिप्सायुता भ्रुवाः" सू॰सि॰। ७प्राणाभिमानिदेवे च "देवा ऋचिषे धिष्णप्रा ये"ऋ॰३।२२।३ "धियं बुद्धप्रुपहितं देहसुष्णन्ति उष्णीकुर्वन्ति धिषण्याः प्राणाभिमानिनो देवाः उप–टाहे "सानसिधर्णसीत्यादि" उणा॰ नि॰ यत् गुडागमः धातादिस्तोपोपपदस्तुस्त्राः"भा॰ धिष्णप्रं स्थानमर्हति यत् यस्तोपाक्षोपौ । दस्थानार्हे स्तुत्ये त्रि॰ ।"को धिष्णप्रां प्रति वाकं पपाद"ऋ॰१०।११४।९"धिषणार्हे स्तुत्यर्हे"भा॰ स्तुत्यस्य स्थानार्हत्वात् तथात्वम् । "आविवासन् रोदसी धि मे" ऋ॰ ७।७२।३ । "रोदसी धिष्णप्रे धिषणार्हे स्तुत्ये" भा॰ । उप–टाहे इति धात्वर्थानुगमात् । १॰उल्काभेदे स्त्री बृ॰ स॰ ३२अ॰ "दिवि भुक्तशुभफलानां पततां रूपाणि यानि तान्युल्काः । धिष्णप्रोल्काशनिविद्युत्तारा इति पञ्चधा भिन्नाः" । "उल्का पक्षेण फलं तद्वद्धिष्णप्राशनिस्त्रिभिः पक्षैः" । "तारा फलपादकरी फलार्धदात्री प्रकीर्त्तिता धिष्णप्रा" सा च "धिष्णप्रा क्षणात्प्रपुच्छा धनूंषि दश दृश्यतेऽन्तराभ्यधिकम् । ज्वलिताङ्गारनिकाशा द्वौ हस्तौ सा प्रमाणेन" लक्षिता ।

धी अनादरे आराधने च दिवा॰ आत्म॰ सक॰ अनिट् । धीयते अधेष्ट । दिध्ये ओदित् धीनः । "सत्यं परं धीमहि" भाग॰१।१।१ कातन्त्रमतेऽस्य ओदित्त्वं नास्ति धीत इति । वेदे तु न ओदित् "धीतः विश्वान्यश्विनायुधं प्रधीतान्यमच्छम्" ऋ॰८।८।१० "सखीयते संधीतमन्नुतम्" ८।४०।३। आधारे अक॰इत्यन्ये ।

धी स्त्री ध्यै सम॰ भावे–क्विप् संप्रसारणञ्च । १बुद्धौ ज्ञाने अमरः । "प्रसीद कथयात्मानं न धियां पथि । वर्त्तसे" कुमा॰। २मानसवृत्तिभेदे "तत्रात्मानं धिया नग्ने-दाभासात्तु घटः स्फुरेत्" वेदान्त॰ "धियो योनः प्रचोदयात्" गायत्री सा च न्यायनये आत्मवृत्तिः । "बुद्ध्यादि षट्कं संख्यादिपञ्चकं भावना तथा । धर्माधर्मौ गुणा एते आत्मनः स्युश्चतुर्दश" भाषा॰। वेदान्तमते